

CSIKI LAPOK

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Bavoboda Testvérek könyvkereskedése, hová a lap szellemi részét illető minden közlemény, valamint hirdetések a előfizetési díjak is küldendők.	Megjelenik a lap Minden Szerdán. Kéziratok nem adatnak vissza.	PRÉLÓZS SZERKESZTŐ: DR. FEJÉR ANTAL, Gyűjtő.	Nyitlított cikkek soronként 40 fl.-ért közöltetnek. Egyes lap ára 20 fillér.	Előfizetési ár: Egész évre 8 kor. (Külföldre) 12 kor. Félévre 4 kor. Negyedévre 2 kor. Hirdetési díjak a legolcsóbban számítatnak.
--	---	---	---	--

A közigazgatási tisztviselők mozgalma.

A mint már említettük, azon alkalomból, hogy a kormány az összes állami alkalmazottak sorának megújítása érdekében a képviselőház elé törvényjavaslattal járult, a vármegyék is akcióba léptek anyagi jövőjük biztosítása érdekében, s e célból múlt hó 23-re Budapesten egy előleges értekezlet, később pedig egy országos kongresszus megtartását határozták el.

Ez az előtervezlet csakugyan a jelzett napon meg is tartott Budapesten, a vármegyeház tanácskezési termében, mely értekezletre csaknem 500 tagja jelent meg a vármegyék érdekelte tisztviselőinek.

Ezen összejövetelből, mindannak dacára, hogy az csak szűkebb körűnek volt tekinthető, kitűnt, hogy a megyei tisztviselők szervezete vannak, nemcsak a soruk javítása iránti mozgalom erélyes és elszánt folytatására, hanem egyuttal egy tisztviselői egyesület alapítására is, mely hivatva lesz jövőben a kezében tartani és gyámoztatni mindazon eszméket és törekvéseket, melyek alkalmasok arra, hogy ez a terület az államéletben elfogadjon és elsőrendű jelentőséggel bíró pozícióját menten az anyagi gondoktól megtarthassa.

Pestvármegye dísztermében hangzott el tehát múlt hó 25-én a vármegyék tisztviselőinek első elhatározása, melyen nagy jelentőségű akciózást nyert bevezetést egy osztály létrehozásának biztatására, mely osztály ugyazóval az egész államéletnek funkcionáriusa, s a melynek kezében összpontosulnak mindazok a kormányzati ágak, melyek az államéletben a köz- és egyéni érdekek helyes és rendszeres kielégítését involválják.

Az értekezlet simán és imponáló egyértelműséggel folyt le és a részletkérdések megoldására nem is bocsátkozott.

Az értekezlet vezetésére a házi gazda, Pestvármegye alispánja, Beniczky Lajos kért fel, ki a megbízatást nagy köszönettel fogadván a gyűlést higgadtan irányította és arra kérte fel, hogy mutassák meg az értekezlet tagjai, hogy a vármegyék nem elavult eszmék ápolói, hanem érdekesek az életre és tisztikarai képesek a közigazgatás oadaó vezetésére.

Az értekezlet jegyzőjül egyuttal felkérték Izzekutz Aurél kraszó-aszörénymegyei főjegyző, dr. Horvát József Árvamegyei főszolgabíró, Vinczevidy Ernő torontálmegyei főjegyző, Ferdinándy Gyula abaujmegeyi főjegyző választottak meg. Ezen bizottság tagjúl vármegyénk tisztifője dr. Bocskor Béla is kijelöltetett.

Mire Izzekutz Aurél előadó tartalmas megokolás után következő határozati javaslatot terjesztette elő elfogadásra:

1. Mondja ki az országos értekezlet, hogy szükségesnek tartja az összes vármegyey alkalmazottak törészfizetése és járandóságainak az állami tisztviselők fizetésének rendezésével egyidejűleg való szabályozását oly arányban, mint az állami tisztviselők, altisztek és szolgák illetményeinek njában betervezett törvényjavaslattal való szabályozása célzóztatik;

2. mondja ki az országos értekezlet, hogy egyfelől, tekintettel arra, miszerint a vármegyey tisztviselők működésének legnagyobb részét az állami teendők végzése foglalja le s másfelől a vármegyék a tisztviselők javadalmazására sok helyt már is jelentékeny pótdadókkal vannak megterhelve, a fizetés rendezés az állami költségvetés terhére legyen eszközözendő;

3. hogy e cél elérésére a vármegyey tisztviselők ez évi ápril hó 26-án Budapesten országos kongresszust tartanak;

4. hogy az országos egyesület szervezésére, az alapszabálytervezet elkészítésére egy 100 tagból álló bizottságot küld ki, melynek köteletségévé tételük az is, hogy a vármegyey alkalmazottak érdekeinek előmozdítására megindult mozgalom iránti érdeklődést az országos sajtó útján ébren tartsa;

5. hogy a 100 tagu bizottságnak feladata lesz a vármegyey alkalmazottak mozgalmanak alapját képező fizetésrendezésre vonatkozó, s annak idején az országos kongresszus által emlíktat alakjában a kormánynak, a törvényhatóságoknak előterjesztendő tervezetét kidolgozni s aztán megvitátás végett az egyes vármegyey tisztviselőinek jövő ápril hó 18-ig megküldni, a 26-án tartandó országos kongresszuson pedig bemutatni;

6. hogy az országos értekezlet egyik feladatául fogja tekinteni azt is, hogy a közegyi élet vezetésére hivatott, a közigazgatás minden ágazatában oly széleskörű tevékenységet kifejítő közegyi, illetve körjegyzői kar javadalmazásának javításában nyilvánuló érdekeit előmozdítani.

Ezen határozati javaslat vita nélkül elfogadttván a 100-as bizottság legott megalakítottat, elnökéül Beniczky Lajos pestmegyei alispán, jegyzőül dr. Horvát József Árvamegyei főszolgabíró, Vinczevidy Ernő torontálmegyei főjegyző, Ferdinándy Gyula abaujmegeyi főjegyző választottak meg. Ezen bizottság tagjúl vármegyénk tisztifője dr. Bocskor Béla is kijelöltetett.

Mánap délután az értekezlet kebeléből nagy küldöttség tisztelgett Széll Kálmán kor-

mányelnök, belügyminiszternél, kikhez több országgyűlési képviselő is csatlakozott. A miniszterelnököt Beniczky alispán köszöntötte az értekezlet nevében.

Széll Kálmán szívesen fogadta a deputációt s kijelentette, hogy a megyey és közegyi tisztviselőket az állam funkcionáriusainak tekintve, habár nem is attól kapják a kinevezést kiknek kötelezése se nem könnyebb, se nem kisebb, mint az állam tisztviselőié.

Hogy a megyey és közegyi tisztviselők fizetési nem felelnek meg a tisztviselőkre háruló teher nagyságának, azt maga is készséggel elismeri s az a nézete, hogy minél erősebb, felelősebb teljesebb munkát várunk valakitől, annál inkább gondoskodniuk kell a felől, hogy az a valaki megis felelhesen kötelezéseinek s anyagi gondok ebben ne gátolják, hanem nyugodtan dolgozhassék, mert a nyugalom és az anyagi gondoktól mentesség alkotóelemei azon erkölcsi erőnek, a melyre szükségé van annak, a ki az adminisztráció nehez terhét viszi.

Türelem és higgadságra kéri a deputációt és azokat, a kik küldötték, mert a kérdést máról holnapra nem lehet megoldani. Ha a megyey tisztviselők fizetése most a többivel egyszerre nem is rendezhető, de kellő felemelés elkerülhetlen.

A küldöttség zajos éljenzéssel fogadta a kormányelnök megnyugtató válaszát.

A képviselőház ülései.

A múlt hét két első napját ismét a napirend előtt való felszólalások vették igénybe, a napirendben lévő katonai javaslatok csak a harmadik ülésben kerültek sorra. A javaslatok ellen felszólaltak: Chernel Gyula, ki beszéde elején azt bizonyította, hogy a nemzet csalódott Széll Kálmánban, mert Széll nem tudott hasznos intézményeket létesíteni és nem tudott ellenállani a nemzet életére fenyegető követeléseknek. A magyar nyelv jzárnak a hadseregben is érvényesülnie kell. A javaslatot nem fogadja el. Thaly Kálmán, mint történetíró szólott a katonai kérdésről s konstátálta, hogy a Habsburg családnak I. Ferdinánd korától kezdve folyton az volt a törekvése, hogy összbizodalmat alapítson. Ha a körülmények kedvezők voltak, akkor erősebb volt az a törekvés, kedvezőtlen körülmények között pedig gyöngébb. Tényleg háromszor sikerült az összbizodalom alapítása I. Lipót, II. József, és I. Ferencz József alatt. Azután kimondotta, hogy a mohácsi veszedelemig kulturánk, műveltségünk, gazdaságunk nem táplálkozott német forrásból, sőt a Nyugat szellemi mozgalmaiban megelőztük a németeket.

Budát sem a német szereste vissza, mert Budát magyar, olasz, francia, spanyol és hollandus vér omlott bőszegesen. Nagy lelkesedéssel argumentált ezután a magyar szolgálati nyelv mellett, melynek érdekében határozati javaslatot nyújtott be s ezen javaslatban azt is követeli, hogy a magyar csapatok tisztjei külön tisztikart alkotassék, külön előléptetési rendszarral. Polczner Jenő elvi ellenáda a közös hadseregnek s követeli, hogy állítsák fel az önálló magyar hadsereget. A katonai javaslatokkal a hadügyi kormány valóságos moránytétet intézett a nemzet életére és vagyona ellen. A királynak nincs joga ahoz, hogy hadseregünket magyar jellegűtől és magyar nyelvtől megfosssa. A javaslatot nem fogadja el, hanem határozati javaslatot nyújt be arra nézve, hogy olyan tisz, a ki a közös hadseregben kapitánynál magasabb rangot ért el, ne lehessen magyar honvédelmi miniszter. Luby Géza szintén nem fogadja el a javaslatot, mert a magyar nemzetet nemcsak gazdaságilag, hanem nyelvben is megakartják ölni. Határozati javaslatot nyújt be, hogy a kormány az önálló magyar hadsereg szervezéséről azonnal készítsen törvényjavaslát. A napirend előtti felszólalások két teljes ülést és a harmadiknak egy részét is igénybe vették. A felszólalások tárgya az azelőtti héten történt tüntetés és rendőri beavatkozás voltak: Felszólaltak: Barta Ferencz, Buzáth Ferencz, Nessi Pál, Mezössy Béla, Rákosi Viktor, Langyel Zoltán, Eltnér Zsigmond, Eötvös Károly, Egry Béla, Reich Aladár, Molnár Ákos, Papp Zoltán, Zboray Miklós, Molnár Jenő, Holló Lajos, Gabányi Miklós, kik mindnyájan vádolták a rendőröket a főkapitányt és a miniszterelnököt a elégtételt követelték. Széll Kálmán több ízben válaszolt, igyekezett lecsillapítani a szenvedélyeket, de az ellenzék nem igen hallgatott rá. A márcz. 24 diki ülésben Kaas Ivor báró interpellált a szociálisták és a kormány összekötötése ügyében, kimutatván, hogy a kormánynak a szociálisták között fízetett emberoi vannak. Széll Kálmán visszautasította azt az állítást, mintha a szociálistákkal bármily összekötötésben lenne. A márcz. 26-diki ülésben Sturmán György egy elított népgyűlés dolgában tett kérdést. A miniszterelnök megígérte, hogy megvizsgálja az ügyet. Benedek János a hadügyminiszternek arról a rendelkezéről tett kérdést, mely megtiltja a tiszteknek, hogy a párbajellenes egyesületekbe belépjenek. Fejérváry kijelentette, hogy rokonszenvez a párbajellenes mozgalommal, de járjon elől a társadalom s akkor a hadsereg is alkalmazkodni fog hozzá. A márcz. 27-iki ülésben Pichler Gyöző interpellált a tüntetés dolgában.

A „CSIKI LAPOK“ TARCZÁJA.

Rokoko.

A szép várkasszony ablakán kibajol,
Kis ablaka alatt vándor lantos dalol,
Kopott a trubador, kopott is, szegény is,
Szép Melinda azért megszerette mégis.

Dallal, jött dallal ment szálltote Arkádnak
Elvitte magával szívét Melindának.

Melinda galambot küld másnap reggelen:
„Szálj hozzá, tubiczám, mond neki: szeretem.

Aztán vár Melinda. Ábrándos kék szeme
A távol kutatja, nincs napja, éjjele.

Második galambtól bucsuzik Melinda:
„Mond neki, siessen kitért karjaimba.

Megint vár Melinda, megint vár, hiába
Fehérre halványul két rózsás orcája,
Küld aztán harmadik, negyedik követet;
Ezedelő szavára mért nem jön felelet?

Sűrű rengetegben kicsiny kutyójában
Vándor trubadarunk éidegél magában.
Elégedettségtől sugárzik a képe:
Negyedik napja van galambpecsenyije

Lemondani.

— Irta: Dr. Frlhodán. —
(Folyt. és vége.)

Ha, mint boldog menyasszonyt találok, képes lettem volna a végtetekre; tárgyat adtam volna a lapoknak egy szenzációz szeiemli dráma közlésére.

De halványan, megnyult arccsal és természettel, ibolyakék szeme harmatkönyvekkel boritva egyszerű gyászruhában találtam. S a midőn megérint a maga szell, bánatos hangján nyugodjunk bele Gábor a megváltozhatatlamba. Atyámnak halálos ágyán az volt a kívánsága, hogy Bodroghi Lászlónak, ki több ízben megkért, legyen a neje, csak ugy halhat meg nyugodtan. Szegény jó Atyámnak megígértém, ha mindjárt az életem üdvébe kerülne is:

Igyekszünk Gábor mindketten lemondani! Emlékesik-e Ilus, milyen szó nélkül vettem a kalapotam, milyen szótlanul kísért ki a kis ajtóig, ott kezet nyújtott, oh mint szerettem volna megoókolni jeggyűrűs kesét, — de már nem mertem.

Megkezdődött a lemondás kálváriája, visszamentem Párisba! Már nem kellett vig ozimbora társaság, sem bor, sem grizett, csak munka, szakadatlan munka! Munkám közben nem igekestem képét kiütrülni lelkemből, ellenkezőleg mindég csak magórt és magával dolgoztam. — Ha egy sikerült képem a párisi vagy hasai tárlaton kitüntetés vagy dícsőretet nyert, boldog voltam, mert Ilus olvassa a lapokból és büszke lehet egykori ideáljára! És kesztem már a világgal, s annak ferdeségeivel megbarátkozni, — kesztem már egész nyugodt ember lenni, míg-

uem a jóbarátok fölzaklattak, levelükben rosszabbul roszabb híreket közöltek, tudták, hogy fájdalmas sebet szakítanak föl vele, oh az emberek örömet okoz, embertársainknak bánatot szerezni. S ezek a hírek önről szóltak Asszonyom! azt mondták, hogy ön nem boldog, hogy férje elbuzdotta saját vagyonát, s már az öné is kezdte. Önt elhanyagolja, ideje nagy részét Laczkónánál tölti, ki 20 év óta özvegy, s még mindég elég érdekes arra, hogy érte egy anygalt elhanyagoljon, s kinek ugy látszik elve az, hogy nem meg férjhez addig, míg más asszonynek férje van!

Nos ezek a hírek, megint felszavarták, már már nyugodt kedélyemet s azsal az elhatározással jöttem vissza, haza, ha igazak a hírek, ugy megölöm mindkettőnk életét megroztóját, akár párbajban, akár orozva, vagy nyíltan szeretőjénél, vagy bárhol mit bánom én!

Ha pedig nem igaz, hanem mint boldog ember él családjának, akkor észrevétlenül távozom, mint a hogy idejöttem, senki, még ön se tudjon róla, Asszonyom!

A mint megérkeztem városánkba, kit látok az örök ifju festett hajú özvegy ablakában? bizalmas ketteben, mint az ön drágalátos férjét!

Ah így! most már elégtételt vessek magamnak a sorától! nem ölöm meg a hitványt, nem vessem el életét, de elvessem becaületét, hadd éljen megbélyegezve!

Tervszerűen jöttem ma ide, ha önt mint gyauudant, boldog hitvest találok, baállottam volna az Édenkertbe Lucifernek és ódes, mérses, másos szavakkal a multa való emlékeste-

téssel, férje befekottetésével törekedtem volna csóloom felé.

Ilyen önbizalommal indultam ma ide és jöttem a verandáig, a mit mi boldog fiatalásgunkban elnevestünk iverges kalitkát.

Oh hányszor! láttam én lelki szememmel ott mezei idegenben az édes iverg kalitkát, Önt Asszonyom benne a kis féaszekben igéső rózsaszínű pongyolában, kis aranyfürtű madárkakkal, az apamadár festőváza ma mellől fölkelve, édes csókkal tartva anyukát, ki viszont apró madárkának adja át szeretettel.

És ma, viszontlítottam valóságban az iverges kalitkát, benne ilt a rózsaszínű anyamadár a két kis aranyasúcsú fók madár, a himje s apamadár, kakuk módjára él a lelketlen!

S az Ön arcán Asszonyom, nem a tudatlan hitvesi boldogság ilt, oh nem! Ön a lemondó, szenvedő, boldog Anyamartir a beragyogó tavaszi napugár dícsőfényt von homloka körül, hogy illuzióm annál káprásatosabb legyen.

És én, én nem akarok Lucifer lenni! s én, nem is akarok semmit, nekem nem is volt semmi cézóm! — csak egy könyörgésem van! — Asszonyom! Iluska! te szent! kiábrj el, kériek, a lemondás utján, a kis kapujig.

És az asszony, összekulcsolt kézzel, könyvtelen szemekkel, sáras hangtalan ajakkal kísértó el a férfit. Bucsuzásul, egy néma áhitatos csókot lehelt a nő homlokára.

Igy mondtó le egy 22 éves asszony és egy 25 éves férfi örökre a boldogságról, enyhe, szerelmes susogás, boldogságot ígéro tavaszi alkonyon.

Székely Kálmán kijelentette, hogy a vizsgálatot a törvényes közege végül a majd a részletes jelentés után fog bővebben nyilatkozni. A március 28-iki ülésben Trubinyi János a stomiai választás visszavételének gyorsabb vizsgálatát sürgette. Székely miniszterelnök megnyugtató választ adott. Bartha Ödön a székelyi tüntetések ügyében interpellált, mire a miniszterelnök azt válaszolta, hogy ha a magyar állam jelszavait megértették, azt megfogja tartani.

— A munkakönyvek visszatartása.
A belügyminiszter valamennyi vármegyei és városi törvényhatóságokhoz rendeletet küldött a szolgálatot vagy munkát kereső emberek személyi okmányainak jogtalan visszatartása dolgában. Az üdvös rendelet, amely orvosolja a munkáért régi bajt, így hangzik: Gyakran merül föl panasz a miatt, hogy a szolgálatot vagy munkát kereső egyének személyi okmányait munkaközvetítők, saakgyeületek, cseléd- és helyszerezők, lakások stb. által jogellenesen visszatartatnak és az által a cselédek, munkások stb. az alkalmazásban vagy munkabárállásban megakadályoztatnak és az illetőknek életfennmaradásukat lehetetlenné teszik. Minthogy pedig a fennálló törvények községi és rendőri tekintetektől a munkaadóval szemben is előírják azt, hogy a szolgálati szerződés megszüntetése után a gazda, illetőleg munkaadó a cseléd-, illetőleg munkakönyvet annak visszaadni tartozik, kinek nevére szól és így annál kevésbé lehet helye annak, hogy az elül megjelölt egyének vagy egyesületek esetlegesen közzétételük biztosítására a nekik adott cseléd- vagy munkakönyveket a egyéb személyi okmányokat kizárólag vagy biztosítékként visszatartassák; — minthogy továbbá az igazoló okirat jogellenes visszatartása egyenesen megütheti a cseléd- és munkakönyvek közzétételét megkövetelő törvényhozói cselekedtet megvalósítását; mindezeknél fogva a szolgálatot vagy munkát kereső egyének személyi okmányainak, cseléd- és munkakönyveinek stb. jogellenes visszatartását ezennel tiltom. E tilalom megszűnése az 1879. évi XL. törvény 1. cikkében megfogalmazott kihágás képét az elkövetői 200 koronáig terjedő pénzbüntetéssel, ismétlés esetén ezenfelül még 15 napig terjedő elzárással büntetendő. A kihágás elbírálására a rendőrhatalom illetékesek. Ezekről a jelenleg érvényben lévő szabályokban kijelölt fölöttes hatóságokhoz van fellebbezésnek helye. A pénzbüntetésekül befolyó összegek ama község székelyhatóságára esnek, melynek területén a kihágás elkövetett. Végül megjegyzem, hogy a rendelőtem — tekintettel a kereskedelemügyi miniszter 1901. évi december hónap 17. és 76.290. sz. a. kelt a valamennyi másodfokú iparhatóságokhoz intézett kirendelésére — az iparhatóságok és gyári munkások munkakönyveinek a munkaadók részéről való visszatartására ítem terjed ki. Budapest, 1903. évi március hónap 14-én. A miniszter helyett: Gulner, s. k., államtitkár.

Ismertető előadások az erdélyi fűrdőkről.

Az országos közegészségi egyesület Kolozsvár vidéki osztálya múlt hó 26-án kezdte meg az 27. 28. és 29. napokon Erdély nevezetesebb fűrdőit ismertető előadásai sorozatát a közönség nagy érdeklődése mellett. Ezen előadásokról a következő tudósításokat kaptuk.

Első napon: **Gróf Béli Ákos** főispán az osztály elnöke lelkes hangon előlő beszéddel nyitotta meg az előadások rendjét, a melyben meleg szavakkal emlékezett meg arról a nagybecsű támogatásról, a melyben az egyesületet Sándor János főispán és az ő közbenjárására a m. kir. földművelésügyi miniszter részesítette. Darányi miniszter ugyanis 1200 korona segéllyel utalványozott arra a célra, hogy a most folyó szakkönyvek tárgyat képező tanulmány könyv alakban is megjeljen.

Utána **dr. Rigler Gusztáv** egyetemi tanár olvasta fel sok utánjárással beszédesített adatait „Erdély fűrdőinek” történetéről és fejlődéséről. Dícsőszóval és gazdasággal teljes múlt után sajnos, a legtöbb fűrdőnél hanyatlás mutatkozik. Nagyon itt az ideje már, hogy télen-székenből fölébredjünk és gyümölcsöztesük a fűrdőinkben rejtő istenadta kincseket.

Harmadik előadó **dr. Szédeczky Gyula** egyetemi tanár volt, a ki röviden, de igen vonzóan és tanulságosan ismertette a különböző ásvány vizeknek a természetben való képződését, különbözőségeit és a Hargittai aljának szén-savban gazdag forrásait.

Az érdekes felvilágosításokat a jelenlévő közönség nagy figyelemmel és élvezettel hallgatta. Az egyes előadások között és az ülés végén Kolozs, Torda, Marosújvár, Székelyudvarhely, Vízakna és Szováta fűrdőket mutatták be pompásan sikerült vetített képekben.

A második napon: az első előadó **dr. Jakabházy Zsigmond** egyet. m. tanár volt, a ki a fűrdőknek hatásáról értekezett. Előbb a közönséges víz ivásának és a benne való fűrdőknek élettani hatását tárgyalta, majd a különböző ásványos vizek, különösen pedig a konyhasós, szénsavas és vasas vizek külön és belső használatát ismertette. Vonzó előadása a közönségnél nagy tetszést aratott.

Utána **dr. Rigler Gusztáv** egyet. tanár beszélt a megfigyelt fűrdők vizeinek természetéről és az ásványvizek kezeléséről. Az előadó saját vizsgálatainak adataiból összeállított hatalmas táblázatokat mutatott az ásványos vizek vegyi alkotását, annak ingadozását és a követ-

lenül a forrásból merített víz bakterium tartalmát. Majd az ásványvizek helyes kezeléséről és palackozásáról értekezett minden egyes fűrdőre vonatkozólag, külön kiemelve a talált hibákat és megfigyelések halmaza valóságát megfogta a hallgatókat. Kitért ezekből, hogy a fűrdők tulajdonosai és igazgatói, kevés tiszteletre méltó kivétellel, vastag hibákat követnek el a fűrdők és ásványvizeik kezelésében, a mi megmagyarázza azt a hanyatlást, melyet némely fűrdőnél sajnos tapasztalunk.

Az utolsó előadó **dr. Genssich Gusztáv** egyet. m. tanár volt, a ki a fűrdőkön található gyógyeszközökről, az ott követelt gyógymódokról, a fűrdők berendezéséről, az élemezésről, a fűrdők életről, a vendégek sztrákozásairól mondta el tapasztalatait ugyanaval a pártatlan igazságossággal, mint az előtte szóló. A közönség mindvégig nagy figyelemmel hallgatta a változatos és élvezetes előadást.

Az egyes előadások között és az ülés végén Jegenye, S. t. J. Homoród, Málnás és Kovácsna fűrdők vetített képeiben gyönyörködött a közönség.

A harmadik napon: Az előadó **dr. Filip Gyula** egyet. tanár volt, a ki személyes tapasztalatai alapján ismertette a fűrdők lakásvizsgálatait a legapróbb részletekig, tekintettel a házak építésére, a szobák nagyságára, berendezésére, takarítására, továbbá a kiszolgálásra és az árakra is. Ismertette a lakások mellékhelyiségeinek berendezését, továbbá a lakások környékének és a szomszédok állapotát, valamint a közvilágítást is, bíráló megjegyzéseket téve minden egyes fűrdőnél. A közönség hálásan fogadta a valóságos őszinteséggel feltüntetett előadást.

Utána **dr. Sárkány Lajos** ev. ref. főgimn. tanár értekezett nagy pénzügyi tudással a fűrdők anyagi viszonyairól és a módokról, a melyek által a fűrdők pénzügyi helyzetén javítani lehetne. Véleménye szerint fűrdő szövetkezet alapítása volna a leginkább célra vezető út és nagy vonásokban meg is rajzolta ennek a tervnek a körvonalait. A közönség látható tetszéssel fogadta az életre való eszmét.

Az előadások között és az ülés végén remekül sikerült vetített képekben mutatták be Bázna, Bálványos, Előpatak, Tusnád és Borszék fűrdőket.

Utóhangok a szentimrei március 15-iki ünnepjeihez.

Tekintetes Szerkesztő Ur! Beccas lapja idei 13-ik számában „Egy jelen volt” minden igaz hazafi örömeire leírja, hogy Csikszentimrén az elemi iskola növendékei tanítóik vezetésével igen szépen ünnepelték meg március 15-ikét.

Közleményét a szavakkal zárja: „Valóban élő tanulókat adtak a szereplők, hogy Csikszentimrén az iskola ügy, a vallás-erkölcs hazafias nevelés jó kezébe került.” Nagyon helyesen! De azért engedje meg a T. Szerkesztő Ur, hogy Kló istenasszony hírvél megugyam „Egy jelen volt”-nak, miszerint három utolsó szava elé jó lett volna oda illeszteni az szócakot „ismét.” Miért? Azért mert a csikszentimrei iskola-ügy, a vallás-erkölcs hazafias nevelés nem aludott, sőt jó kezében volt a múltban is, mert Csikszentimrén adott az egyháznak és a hazának jeles férfiakat. A Gergely, Balló Csantó és Bilit papok; a Gergely, Csantó és Balló, századosok; Szántó, Balló, Gergely, s Dr. Sándorok jogvédelemmel; Fodor a jeles tanár: mindnyájan a csikszentimrei hűlámzó tenger gyöngyei, kiket a község szült, s nevelt, tehát a múltban is jó kezében volt a nevelés. S a közel múltban? Akkor is tettek a vallás-erkölcs hazafias nevelés érdekében valamit, mert akkor is rendeztek hazafias ünnepélyt, teli nyári szünnapokon oktatják a felnőtteket olvasókört népkönyvtár nyitottak a férfiaknak; a II-ik tanítónak államegélyt, az I.-ad tanítónak korpolcist eszközölték, s a csak helyi ségre váró III-ik tanárt államegélyen rendezesítették hitvallással jeleggel „a vallás erkölcs hazafias nevelés” javára. Nem most „került” tehát „jó kezébe” ott a nevelés, hanem a mostani csak folytatás azon építésnek, melyet az elődők megkezdettek.

Csikszentimrénnek csak évekkel ezelőtt is voltak viharos napjai, de de ezért „a vallás-erkölcs hazafias nevelés” soha sem hiányzott, de lobogtatta a haladás zászlóját a község szellemi és anyagi javára. A ki akarta, követte is. A társadalom óhaját telmésesolom, midőn a montani „jó kezek” nek-javasolom: „a mult csak példa legyen” a nevelés terén, s az elődők által ültetett fák gyümölcsöt szedjék le békében, de kapjon abból „Egy jelen volt” is, ki a közönség megnyugtatóra s az igazság kiderítésére nemző e sserény sorokat.

A metely.

A zseniális francia drámaíró, Brieux, ott-hon: Párisban, s az egész civilizált Európában pártatlan sikereket aratott irányárbaival, a melyek közül kettő, a „Röcsök” s a „Vöröstar” a mi Nemzeti színházunkban is nagy sikerrel került színre. Harmadik darabja a „Mety” azonban megbukott, és ebből kifolyólag szükségét érezzük bizonyos kiegészítéseket levonni.

E darab meséje röviden az, hogy egy gazdag, szép, fiatal lányt szülői feleségül adnak egy fiatal világúhoz, a kiről tudják, hogy gaz-

dag a feleszik, hogy egészséges. Csak az esküvő után kerül ki, hogy a férj külsőleg észre nem vehető, súlyos betegségben szenved, a melyvel megmélyezi egész családját.

A mi a „közérkölciségbe” ütközik, ez az, hogy Brieux, oly betegséget választott ki például, amelyről műveit társaságokban nem szoktak beszélni, mert: „Ily a des choses, qui se font, mais ou ne disent pas.”

De Brieux-nek nem is lett volna rá szükség, hogy ilyen kényes és hatásvadászó eszközrel bizonygassa igazát.

A darab tendenciája akkor is helyes és igaz lett ha tudóvásznek vagy szívbetegnek tüntette volna fel színművének bőséget, a boldogtalan fiatal férjet. Hiszen oly sok mindentéle beteg van, a melyet, ha csak eleinte is, röviden kiold lepez el.

Ámde Brieux, ugy látszik, a leghatásosabb eszközzel akarta bizonyítani, mily határtalan könnyelműség az, és milyen végzetes következményekkel járhat nemcsak egy családra, hanem egész generációkra, hogy a szülői leánygyermekük férhez adásánál csak azt kutatják, hogy a kérő anyagi viszonyai jók-e, el tudja-e majd tartani családját, de már az alig törődnek, hogy a leendő férj, leendő családapa egészséges-e valójában. Ha csak mértőföldnyire nem ri le róla a heptika, ha nem sánta, nem pupos, nem vak, ugy minden rendben van, csak az anyagiak legyenek rendben.

Hogy ez nagyon helytelen, káros dolog, azt egy kis gondolkodás után el kell ismerni mindenkinek, a nélkül, hogy szükséges lett volna Brieux kínos tárgya színművét végig élvezni.

— De hát — mondaná némely gondos apa, — végre is nem láthatunk a kérő veséjébe; hogyan tudjuk meg külsőjeiről, hogy nem beteg-e, ha csak maga el nem meséli. — Persze, hisz ugy-e, nem is ez a fő, hanem az, hogy a leány, ha eladó lesz, hamarosan férjhez menjen, nehogy a nyakunkon maradjon. Fort mit Schaden, mint a börtén mondanák.

Amerika nem a közpesszerűség hazája. Megszoktak már, hogy, ha onnan hallunk valamire példát, az vagy nagyon bolond, vagy nagyon okos dolog. A mit most akarunk elmondani, az határozottan az utóbbiak közé tartozik.

Az Unió egyik államában, Virginiában törvényt hoztak, mely szerint nevezett állam területén csakis oly egyének köthetnek házasságot, akik az esküvő előtt hiteles orvosi bizonyítvánnyal igazolják, hogy ép, egészségesek semminemű szervi bajban sem szenvednek.

Tehát a mindig praktikus amerikaiak rájöttek már annak tudására, hogy nem csak szociális, hanem fontos állami érdek is, hogy a jövőd generációk elkorcsosodását a mennyire lehet, már eleve megakadályozzák. Mert ha beteg szervezetű ember családot alapít, ezt később nemcsak ő maga, hanem egész neazzedékek megcsinálják.

Egy német orvos szerint a tudóvász retentenes pusztításait csak egyetlen eszközzel lehetne korlátozni, ha t. i. törvényben megtiltánák, hogy tudóvászok, vagy e betegre hajlamos mutató egyének házasságot kössenek s ha ezt a törvényt drákói szigorral végre is hajtánák.

Igaz, — embertársainkat, amugy is szenvedő, beteg embertársainkat megfosztani joguktól, a nekik talán egyedüli vigasztalást nyújtó házasságot: örzs, de jogosult önzés volna.

Ilyen intézkedésről különben ma még legfeljebb akadémicze lehet beszélni. Sőt elvilg bármennyire helyeseljük is, az idézett amerikai példát sem ajánlhatjuk itthon követésre. Okos dolog, de kissé mégis amerikai, nem felel meg az európai ember véralkatásának.

Azt sem mondjuk, hogy törvény hozása nélkül is követeljen minden apa leendő vejtől egészségi ilyen gyöngédtelen eljárása. Arra valóban minden lelkiismeretes, gyermekét igazán szerető apának nagy gondot kellene fordítania, hogy feltétlen biztonsággal meggyőződés szerzeszen róla, vajjon gyermekének leendő házastársa teljesen egészséges-e. S ennek meg van a maga csálhatatlan, s a mellett tapintatos módja!

Az például, hogy a kérő alkalmas volt-e a katonai szolgálatra, az még éppen nem bizonyít semmit, mert sok „tauglich” lett nagy beteg rövidesen a katonai szolgálat után, vagy talán épp annak következtében, míg sok „untauglich”-nak van a legjobb kilátás rá, hogy tisztességgel éljen.

Az egyedül célra vezető út másol keresendő. Követelje meg minden apa leánya kértől, hogy még az eljegyzés megtartása előtt biztosítsa az életét oly összegre, a mely anyagi viszonyainak megfelel s hogy a kötvényt mutassa be.

Ebben a kívánságban semmi sértő tapintatlanság sincsen; célja látszólag csak az, hogy a menyasszony jövőjéről minden eshetőségre gondoskodva legyen. Tényleges célja s ered mélyen pedig az, hogy ha a férjjelet megköti a kívánt életbiztosítást és bemutatja a kötvényt, akkor egészségi állapota a legjobbnak bizonyult s így, ha egyébként is minden rendben van, bátran meg lehet tartani az eljegyzést.

Mert, hogy valaki életbiztosítást köthessen, annak előbb orvosi vizsgálat alá kell vetnie magát s ezt az illető orvos oly alaposággal végzi el, hogy a kit a vizsgálat után életbiz-

tosításra alkalmasnak jelent ki, az a véges emberi tudomány szerint valóban teljesen ép, egészséges szervezeted ember.

S így ezzel a módszerrel két, nagy eredményt értünk el. Egyik az, hogy nyugodtak lehetünk gyermekünk egészsége, a második, hogy nyugodtak lehetünk jövője felel.

Az életbiztosítási kötvény bizonyítja a férj jó egészségéről a egyttal anyagi védelem a nő számára, bebizonyítatlan jövő veszedelmével szemben.

Turohányi Elemér.

A párbajozás ellen.

Nóának két első galambja, melyeket elküldött, hogy kikéreljék az Árviszart borított földet és hirt hozzanak neki, visszatértek a hákára. Még a piszkos árt látták mindenfelé. A harmadik már nem tért vissza. Kiszökött a föld, a galamb fészket rakott a fákon.

Önkénytelenül erre kell gondolnunk, midőn a párbajellenes mozgalom végig tekintünk.

A hamánizmus is elküldi követeit. De a követe visszatértek küldőjükhöz: a földet a felszeg társadalmi felleg, a piszkos viszárat borítja meg. Az olajág még nem sarjadt ki.

Már nem kettő, sok száz békepostol küldetése járt sikerrel. Vajjon hihetjük-e, hogy végre is felszárad a föld?

Igenis remélhetjük. Már eljutottunk a máv-veltségnek és a finom érzések azon fokáig, hogy a verekedést barbárságnak tartjuk. Pedig nézzük csak: nincsen-e legalább is annyi igazság az ököben, mint a puskaporban és a pengében?

A verekedésben az erő győz, a bajvívásban a jongleur kezgyessége. Kinek van több joga az élethez? Erőnek az ivadéka is erősek, egészségesek. Tehát az erőnek több joga van élni. — Furcsa ez, de igaz.

Minden agtáció nélkül is kell, hogy megjöjjön az az idő, hogy a civilizált emberiség a verekedést, — ha kard van is kezében bunkó helyett — barbárságnak megvetendőnek tartsa. Am ehhez szükségesek kellene. — Van e olyan ut melyen hamarabb is elérhetjük a párbajozás megszűnését?

Igenis van. De ne higgyük azt, hogy egy-két szép szónoklat elég fog lenni. Liga alakult a nem párbajozókból és még mindig tart az agitáció a tagok toborzása iránt.

Bármilyen igazán törekednek is a kezdeményezők, hogy a özöljüket elérjék nem kecsegtethetjük magunkat azzal, hogy azt elérjük ily uton. Ne várjuk mi azt, hogy előlékel pozícióban levő embertől, hogy ne keressen magának lovasias elégtételt, midőn azt a gentleman-felleg helyén valónak tartja és éppn ne várjuk, hogy a fegyveres elégtételadást megtagadja, — feltéve, hogy megtönd, igaz, jóbarátai megszöritának a kezét és azt mondanák: „Jól tetted”. De neki éreznie kellene mint hidegűnek el irányában lassanként mint kezének tőle és kerlik el, mintha valami nem korrekt dolgot követett volna el. A közbecsülés lassanként közmegvetésé válik át és bizony a belső megelégedés kevés kárpótlának.

Ne higgyük hát, hogy ily módszer célhoz vezet. Igen, törekedjék a társadalom a párbaj kényszer megszűntetésére, ám más irányban. A most élő nemzedék gondolkodását megváltoztatni már lehetetlen. (Hiszen a dohányos ember nem tud letenni a füstől.) A mostani nemzedék elkerülhetlenné tartja a párbajozást és e hiedelmet megmástitani nem igen lehet.

Törekedjünk hát arra, hogy a jövőd nemzedék gondolkodása tekintetben más legyen.

Tanítva ojtunk be a gyermekek szellemébe, hogy karddal, pisztolyal ölni éppen oly nagy bűn és éppn oly alávaló, mint füstököl ölni. Ebben az irányban tessék dolgozni, békeszerető uraim. Mert a mi serdülő ifjú a fér-fasság nimbuszát az első léha kalandban és az első léha párbajban (mely azonban végtessé válhatik) látja, addig hiába írják nevének alá a korosabb, higgadlabb urak a nem párbajozók ivén: e felszeg virtusokozás nem szűnik meg.

Telepítvényesek voltak-e a székelyek?

V. M.-től.

Pedig van nekünk elég tájszólási, hangtani, nyelvtani eltérő sajátágunk, melyek nemcsak a székely nép alakulására, hanem székely eredetünkre mutatnak. Lásunk e székely nyelv-sajátágok közül némelyeket, melyeket nyelvészeink sem tudtak elvitatni.

Ilyenek például Háromszéken, Csik, Gyergyó és Kászonban is a somogyi, szegedi, kecemetói és kereszturi ő helyett a közép é használat: szöm-szöm, mőnyök-ményék, szörbacs-szeréncse; továbbá az ű és ő felváltva az é-vel: bűtő, bűtő, bűtő, csőpő-csőpő, csőpő, búcsület, búcsület, becsület.

A székelyek egyik legjellemzőbb speciális sajátága az es használata is helyett. Ilyen a többes harmadik személyi birtok rangnak ik alakban használata: magik, hezik (hozzájuk) reik (rájuk) házik, apjik stb.

A szieszek j esítése: hojszu, hajsza, hojsza stb. A betű áthasonlása: ecer, keczecer, teként, vaj igen, vaj nem, (vagy h.) kőa (kis) caírke (caírke). Tompa kiejtés: urusság (orvos-ság), tolu (toll), rogyog (ragyog), szova, jova,

sonyora (sanyaruan), sorkantyu (sarkantyn), topió (tapló) vigan (vigan) stb. Jellemzik még a szija, tolu, dáb, csere vagy cserefa, szegelet, sutu, esseni, héju, egyaránsu stb. Mind ősmagyar jellemvonások.

De lássuk a nyelvtani sajátosságok eltéréseit. Ilyenek: ni, nitt, nül, a-hoz, höz, náli, nél, tól, töl, melyek csupán a székelyeknél fejlődtek ki pl. Péterni, (Péterhez), Pálnitt, (Pálnál), Jánosul, (Jánosnál) stb.

Továbbá a segítő val vel rag megtartja kezdő betűjét: regvel, késvel, botval stb. Ilyenek: ámotlam, (álmomban), émettem, (ébrnéltemben), legénytem, leánytam, (legény, leánykoromban) stb. Ezek a székely nyelv önálló fejlődésének jelei.

A székelyek az igeragozásnál épen megtartották az elbeszélő multat, a végzett jelenet, félmultat és régmultat s szabatosan használják is azt megkülönböztetve egymástól. Így a fog igét nem mint segéd igét, hanem egyszerűen lehetőséget, kezdést jelentve használják, például: elfog menni, (talán elmegy), elfogott menni, (talán elment) stb.

A székelységgel közösök a: tarcsa, vezessük, báncsólok, fizessek, lássák, egyaránt jelentve azt is, tartja, vezetjük, bántjuk, fizetjük, látják, azt is: tartsa, vezessük, bántások, fizessek, lássák, egyes számu 3-ik és többes számu személy képzéseket.

Itt a székely nyelv elvált a magyarországitól e változással. Ilyenek: futtam, juttam, ett, itt, a futottam, jutottam, ettem, ittam stb. helyett. Továbbá a személyragos határozatlan mód: ennek, inyok, (ennek és inyok) szintén a székely beszéd sajátosságai stb.

Azán hol van még mássa az ilyen kifejezéseknek: hec-ki, bujki, csekanye, cseka-cseka, cseka ki, buj el nye, bujki nye, hec el nye, csen-csen stb. (melyekkel a dísznőzők beszélnek), me ide me, kiczi me, tócsi me, boj ide ne, hó meg ide ne, csáb, hi elő, hó hátra, hojzra hojzra, (hojzra balra helyett) stb. a marhá hajtása és hivasánál, ezu ide, czó elő, czó mellé, hájca ide, hájca oda. (hojzra, balra), ne czira ne, (a lobajtásnál) moesi-mocsi, ne mocsi ne, csed elő ne stb. (a csikóval való beszélgetésnél), czá, czaga, czegula, hej elő nye, tú nye stb. (a csecke és juh hajtásánál), kota-kota, piri-pire, csáke-csáke, pityi-pityi, hec ki, hec el, hec ki ne stb. (a tyuk, csirke hivasa és hajtásánál).

A nyelvészek szerint a székelyek nyelvében lévő idegen elemek, vagy kölcsön szókból is bizonyítgatói, hogy a székelyek az V—IX. századok alatt nem lehettek Erdélyben, illetőleg mai hazájukban, mert Erdély lakói az V—VII. századokban, sőt egész Ravennai Guidóig, a IX-ik századig, meg a longobárdok és az avaroktól történt legyőzötésük után is vegyesen a gepidák lakták s így egyik felől ezek, másfelől pedig a szlávok lévén a székelyek zomszédjai, ezek nyelvén, azok nyelvhatásának kellene látszania. Ezeket kívül pedig a törökök és szlávoktól vett kölcsön szók nem csak a székelyek, hanem a magyarok nyelvében is előfordulnak; így tehát a szomszédok külön nyelvhatása nem jelentkezik a székelyek tájszólása és nyelvében.

Noha ez nyomos érvnek látszik a nyelvészek állítása mellett, de néhány adattal röviden igazolni fogjuk, hogy igen sok eltérés és főleg a szláv, hun-tatár-törököl kölcsönzött szó van. (Folyt. köv.)

A székely kormánybiztos intézkedései.

A székelyföldi miniszteri megbízott a tavasz közeledtével szorgalmasan hozzá lát a tél folyamán kieszelt segítői tervek kiviteléhez és megvalósításához.

Jelenleg a miniszteri megbízott következő intézkedéseiről értesíthetjük lapunk olvasóit.

A segítői munkának egyik ága az állattenyésztés emelését célozza, a végre a tenyésztők között alkalmas tenyészállatok osztatnak ki részletfizetési kedvezmény mellett.

Jubokat, a mint azt lapunk egyik múlt számában említettük, Gyergyófaluban és a szomszédos községekben fognak kiosztani.

Magyar fajta teheneket és őszöket a vármegyei gazdasági egyesület javaslatára a következő községek, nevezetesen Csikmindszent, Csikszentgyörgy, Csekefalva, Szentmárton, Kozmák, Lázárfalva és esetleg Csikmenság kibirtokosai kaphatnak.

A tenyész teheneket és őszöket a mezőhegyesi állami ménes birtok gazdaságából és a kolozs-tordai ménes gazdaságból fogják beszerezni. A beszerzésnél közre fog működni a vármegyei gazdasági egyesület titkára és részt vehetnek, illetőleg jelen lehetnek a beszerzésnél a nevezett községek kibirtokosainak megbízottai is.

A baromfi tenyésztés, illetőleg a tyuktenyésztés emelésére a székelyföldi miniszteri megbízott azt a czél szerűnek bizonyult eljárást akarja foganatba venni, hogy a hazai edzött, igénytelen, de kis testű és kis tojókat tojó tyukok nagy testű kakasokkal kereszteztessék s e czézből a hazai fajtakasok, tyú fajú kakasokkal kicseréltesse, mert ezen eljárással már sikerült a hazai tyúk fajokat megjavítani, nagyobb testű és kereskedelmi forgalomra alkalmasabb tojókat tojó tyúkokat előállítani.

Mintán azonban a kakasok beszerzése most nehézségekbe ütközik, a baromtienyésztés javításának megkezdése czéljából 20 háza 1440 darabot tartalmazó nemesített tyúkoktól származó s

kereskedelmi forgalomban legnagyobb értékű sárgahéjú tojást oszt ki, még pedig 30 községben, mintegy 2000 tenyészőnek közönséges tojásokért cserében.

A községeket a vármegyei gazdasági egyesület jelölte ki s az egyesület elnöksége a következők értesítést bocsátotta ki:

Csikszereada város, Várdotfalva, Csobotfalva, Taplocza, Csicsó, Madéfalva, Rákos, Vaacsárcsi, Borzsova, Delne, Szentmiklós, Pálfalva, Csomortán, Zsögöd, Szentlélek, Mindszent, Szentkirály, Szentimre, Szentsimon és Csatoszeg községek lakosságához. Székelyföldi kormánybiztos ur ő méltósága a tyuktenyésztés emelése érdekében a fennjelölt községek lakossága közt nemesített tyúkoktól származó s a kereskedelmi forgalomban legnagyobb értékű sárga héjú, fűtteni való tojást fog cserébe kiosztani oly formán, hogy minden tenyésző legalább 14 darab tojást kapjon. A tojásokat átvevőket semmi rendű és rangu további kötelezettség nem terheli, mint az, hogy a kapott tojásokat kiköltetésre fogják felhasználni s helyükbe ugyanannyi közönséges tojást adnak, a hányat átvevnek.

Ezt azon felhívás mellett hozzuk a közönség tudomására, hogy a jelzett tojások a napokban meg fognak érkezni a minden községben a helyeztető s jelentkezőknek kiosztani, miért ajánljuk, hogy a tyúk klettséssel együtt várokozók s lakosok, míg a tojások megérkeznek és kiosztanak.

Csikszereada, 1903. évi márczius hó 30-án. A gazdasági egyesület igazgatósága.

A kormánybiztosnagnak egy harmadik intézkedése, hogy legelő javításra a csikmegyei gazdasági egyesület igazgatóságának 7500 koronát bocsájtott rendelkezésére.

Mind ezekből kitűnik, hogy a székely kormánybiztosnag hivatalának magaslatán áll, kiváló tudással és igen nagy szakértelemmel fogott a bajok orvoslásához, az eredmény azonban attól függ, hogy székely gazdánk milyen mértékben fogják igénybe venni és mennyire fogják kibiztosítani tudni a most rendelkezésükre bocsájtott segítő eszközöket.

A segítség megjött, most már csak azon sarkallik a dolog, hogy székely gazdánk is segítsenek magukon a kedvező alkalom felhasználásával.

Felhívás előfizetésre.

A „Csiki Lapok” ismét egy új határhöz ért. A közérdek terén való szerény, de szorgalmas munkálkodásának 15-ik évéből ismét egy negyed év telt el, mely alatt njozag meggyőződhetek előfizetőink és olvasóink, hogy azon önzetlen és hazafias szolgálatot, melyet a közügyek előbbvitale czéljából magunkra vállaltunk, lankadatlanul tovább folytattuk. Munkánk és munkatársaink gyarapodott, lapunk egy belső tartalomban, mint külső terjedelemben gazdagodott, hiszen egy pár számot kivéve, a lefolyt évnegyedben mindenikhez egy fél új mellékletet adtunk.

Mint az ezelőtti években, úgy a lefolyt évnegyedben is hívek maradtunk adott programunkhoz. A „Csiki Lapok” a mióta politikai lappá lett, folyton és kitartóan a szabadelvűség zászlóját lobogtatja, és mellett azonban sikra szállott bárkivel szembe minden olyan ügyére s támogatott bárhonnán erredő, minden olyan dolgot, melyekkel a város és a vármegye közérdekeit előmozdítani vélte.

Most midőn egy újabb negyed küszöbén állunk, óvakodunk minden nagy hangu zűbénéstől s csak azon tiszteletteljes kéressel járunk a mélyen tisztelt közönséghez, hogy tömeges előfizetői munkálkodásunkat támogatni sziveskedjenek.

Előfizetési áraink lapunk nagyobb alakja daczára is maradtak a régiek, azaz

Égész évre	8 korona.
Félévre	4 korona.
Negyedévre	2 korona.
Külföldre	12 korona.

Ugyanezen alkalommal tisztelettel felkérjük azokat, kik az előfizetési díjakkal bátrálékban vannak, hogy a bátrálékos összegeket kiadóhivatalunkhoz (Szabodva Testvérek könyvkereskedése) beküldeni sziveskedjenek.

A „CSIKI LAPOK”

szorokszósága és kiadóhivatala.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Szentgyakorlatok.** A husvéti ünnepek táján szokásos szent-gyakorlatok a vármegye által fenntartott polgári leányiskolában és a gazdasági felső népiskolában márt hó 27—28. és 29. napjain tartattak meg. A szent-gyakorlatokat Bartha Ferenc segédlelkész, hitoktató vezette.

— **Tisztai ügyessi helyettesítés.** A tegnapi tartott képviselőtestületi közgyűlés a tisztai ügyessi állásra helyettes kinevezését a városi tanácsra bízta.

— **Egy postamester, a ki 53 évig szolgált.** Kovácsósi Bálint kassonjafalvi postamester felszabadott meghaladó ideig, vagy is 58 évig szolgált a postahivatalt és közelebből vonult vissza a terhes szolgálattól, mely idő alatt hivatalának mindig a legpontosabban felelt meg. Értésülésünk szerint a kolozsvári posta és távirtdi igazgatóság méltányolva és elismerve a lemondott postamester érdemeit, illetőleg azon legfőbb helyen kitüntetését hozta javaslatba.

— **Pénztár vizsgálát.** A csikszereadi m. kir. állampénztárnál (adóhivatal) a napokban rendkívüli vizsgálát ejtetett meg folyamánnyaképp az új rendszernek, melyszerint a vármegyei hási-és árvepénztárak állami kezelés alá kerültek. Nem a szokásos pénzügyi igazgatósági közeg teljesítette ez uttal a vizsgálátot, vagyis az ügynevezett rovanosolást, hanem az állami számvéviszék Budapestről küldött két közeget, nevezetesen Dr. Lengyel Vilmos osztály tanácsost és Fejér József számtanácsosi cím. és jelleggel felruházott számvizsgáló, kik a múlt pénteken érkezvén meg, alnapján és árvaszéki elnöknél bemutatkozás után másnap hozzá kezdtek az állampénztár vizsgálathoz s azt három napon át a kezelés minden ágára kiterjedőleg aprólékosan megvizsgálták s némi csekély forrasgok kivételével rendben is találtak. A nevezett urak, itteni, valamint a szomszéd Háromszék megyei vizsgálókat befejezése után Romániába s nevezetesen Szinajába is kirándulást terveztek s csak aztán térnek vissza Budapestre.

— **Kettős párba a Kossuth-nóta miatt.** A múlt szerdán délelőtt márczius 25-én kettős kardpárbajt vívtak Budapesten a Fodor-féle vívóteremben. A párba oka a Kossuth-nóta. Gyergyó-tekerőpataki Tatár János állatorvos-tan hallgató hétfőn éjjel néhány kollégájával ugyanis egy zenés kávéházban szórakozott s a mi a mostani lelkes politikai hangulatban nem újás a Kossuth-nóta hallatára felállott, a mit kollégái is követtek. De sajnos voltak olyanok is, kik Tatár hársányi közbeiktatására, hogy „Minden becsületes magyar ember állva hallgatja meg a Kossuth-nótát” sem állottak fel. Tatár megvetését nyilvánította irántuk s a dolog vége az lett, hogy Frank Gyula és Horváth Horace nevű urak provokáltatták Tatárt. Tatár előbb Frankkal vívott s a küzdelem azzal végződött, hogy Frank súlyosan megsérült. Pár percel később Tatár Horváltal állott szemben. A második párba mindkét fél megsebesüléssel végződött. Tatár ellenfeleivel nem békült ki, mert a kinek a Kossuth-nóta nem szent, az nem érdemes rá.

— **Szász Károly temetése.** Lapunk múlt számában hírt adtunk Szász Károly főgimnáziumi tanár elhunytáról s ezzel egyidejűleg rövid vonásokban méltatva is lett az ő érdeme, mire hosszas tanárközgyűlés után részlegi. Temetése lefolyásáról utólag vett értesítés szerint az elhunyt tanár félét az emlékezés és a részvét fákljáját ritka nagyszámu közönség gyűjtötte meg a szivekben s kisérte örök nyugó helyére. Részt vett a temetésben nem csak a gimnázium és tanítóképző-intézet tanári kara és tanuló ifjusága az intézetek zászlói alatt, kik egyttal koszorúkat is tettek az elhunyt koporsójára, hanem a helybeli és szomszéd községek lakosságának tulnyomó része, a különböző hatóságok tagjai és rokon intézetek küldöttei. Ott voltak ugyanis a brassói főgimnázium részéről dr. Wasylkiewicz és Tarr Rezső tanárok, a kézdívásárhelyi gimnáziumtól Harsák Vidor igazgató egy másik papártársával, Megjelentek a papság részéről Múranyi Kálmán felsőkiskolai főesperes, ki egyttal a gyászszertartást is végezte Balog József és Erőss József főgimnáziumi pap-tanárok segédlete mellett; továbbá Kassay Lajos helybeli, Incze Domokos csicsói, Csató Ferenc szentléleki és Közbíró Géza taploczai lelkészek. A gyászszertartás végzetével a főgimnáziumi ifjuság vegyeskara Rieszner Ödön tanár vezetése alatt megható gyászdzalt énekel s miután a koporó a négy ló által vont gyászkocsin elhelyeztetett a hosszú menet megindult a távol fekvő Szent-Péter templom sarkertjéhez, a hol szintén nagy tömeg várakozott az érkező halottra. Megérkezés után a koporsót tanár társai emelték le a gyászkocsiról és vitték a sír szélére, melyben elhalt társuk édes anyja mellé helyezendő volt. A beszentelés megtörténvén, ismét az ifjuság énekel szép gyászdzalt, minék elhangzásával dr. Balló István főgimnáziumi tanár állott a sír peremére s érczes hangu megható szavakban búcsuzott el a tanártársak, ifjúág és a nagyközönség nevében a megboldogultól úgy is, mint volt tanártól, kiemelvén annak nem csak puritán jellemét s önzetlen baráti és kollégialis érzületét, hanem azt a hazafias gondolkodását is, mely egész működése alatt lelket állandóan hevítette s a melynek szellemében az ifjuságot oktatta és nevelte.

— **Halalozás.** Adler József, helybeli mészoló és szobafestő f. évi márczius hó 27-én este fél 11 órakor hosszabb betegség után elhalt. A derék és jóra törekvő, szorgalmas iparost, a ki még csak 39 éves volt, márt hó 30-án helyezték örök nyugalomra a helybeli izr. temetőben hitorsosainak és iparos társainak nagy részvételével.

Csiby Lőrincz.

A halál kiragadott újra egyet megyénk szülőitől közül, a ki tehetségével, erejével és munkásságával mindenütt elismerést szerzett a székely névnek. Ditrói Csiby Lőrincz egyike volt azoknak a keveseknek, a kik minden erejüket a közmunkásságra fordították. Fáj a szívünk, hogy a kegyetlen sors ép azokat nem kiméli, a kik életüket oly oadaon szentelték hivatásuknak mint az elhunyt. Banne a székely nép egy önzetlen és bár a szülőföldtől messze lévő, de mindig érte dolgozó fiát vessitette el, mert ditrói Csiby Lőrincz, a hol csak zehette érdeműt a székelynépek előmozdításán dolgozott. Eredeti,

tipikus székely modorával mindenütt rokonszenvet kellett és igen sokan ő benne tanulták szeretni a székely népet. E halál által súlyos veszteség érte nemcsak a Székelyföldet, hanem a magyar országot is, melynek az elhunyt egyik kimagasló, büszgő, és munkás tagja volt. Ditrói Csiby Lőrincz nagy érdeme van a hazai erdőségek rendezési munkájában, mert ő is egyik szerény tagja volt annak a gárdának, amely azt keresztül vitte. Ha majd a magyar országot terbelyes fává nővi ki magát, akkor eson kor erdőszei halálával fognak adózni emlékének, mert ő is szíve vérvél üntötte annak gyökereit. Nagy csapás volt ez a halál az erdőszei aszkolatára is, mert az elhunytban az erdőszei akadémiá egyik tudós tanárát veszítette el. Ditrói Csiby Lőrincz is elmondhatta, hogy jó harcot harcoltam s mi sajtó szívvél látjuk, hogy e harcot nem fejezette be, mert a halál ép pályája közepén, a legnagyobb munkássága közepette ragadta el. Életrajzi adatai következők: 1849-ben született Gyergyóditróban s középsikolai tanulmányai elvégzése után a selmecbányai erdőszei akadémián az erdőmérnöki szakot végezte el. 1874-ben lépett állami szolgálatba a besztercebányai jószágigazgatóságban. Az erdőszei oklevél megszerzése után 1878-ban, mint erdőbecslő s pozsonyi katasztrális kerületbe nevezetett ki. 1881-ben mint alerdőfelügyelő a Horvát-alsólván vidéki erdők becsülésénél alkalmaztatott. 1882-ben erdőrendezővé neveztek ki s ugyanott, mint egyik becsülési osztály vezetője működött. 1883-ban a lugosi erdőigazgatóságba helyezték át, hol az erdőrendezői osztályt önállóan vezette. 1887-ben erdőrendezői erdőmesterré neveztek ki s az orsrai erdőhivatali kerület erdőrendezői ügyeit is rábízták. 1892-ben, mint I. oszt erdőmester a besztercebányai erdőrendezői főnöke lett. 1895-ben, az akadémián az erdőhasználati, iparművelési, tanúsék ellátásával bízták meg. s 1897-ben ugyanehhez az intézetes erdőtanácsosává s rendez tanárrá neveztek ki. Tagja volt az erdőszei államvizsgáztató bizottságnak. A millenniumi kiállítás erdőszei csoportjának rendezésénél tevékeny részt vett s az 1900. évi párisi nemzetközi kiállítás magyar erdőszei csoportbizottságába is kineveztek. Irodalmi munkássága az erdőszei lapokban megjelent önálló közleményekre és találmányainak nevezetesen összeadógépekre, több delejű nélküli szövegűknek, egyetemes felrakó műszerének stb. ismeretesebb szeritkosik. Szécsi Zeigmond halála után ő írta a Pallas Lexiconba az erdőszei cikkek egy részét. Temetése f. hó 25-én az akadémia aulájából történt. Örísai volt a részvétel; Selmec utcaán ezernyi tömeg hullámszott. A temetésen testületileg megjelentek az akadémiai tanárok, a tanársegédek, a városi tanács, bányaigazgatósági tisztviselők s az akadémia polgársága teljes díszben zászló alatt; azonkívül ott volt az egész város intelligenciája. Képviselőtök magukat az „Országos erdőszei egyesület”; a besztercebányai erdőigazgatóság tisztikara; s Coburg hercegi erdőszei stb. Koszorút helyeztek a ravatalra a következők: a hitves, a gyermekel, rokoni és baráti, továbbá az „Országos erdőszei egyesület” büszgő választmányi tagjának; „Földmívelésügyi miniszterium erdőszei főosztályának tisztikara Csiby Lőrincz nagyrabecsült szaktársának”; „Szeretett kartársunk az akadémiai tanár”; „Csiby Lőrincz m. kir. erdőtanácsos akad. tanárnak, a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóság tisztikara”; „Kezelettel jelelül az akadémiai kör”; „Szeretett tanárunk az erdész hallgatók”; „Selmeczi vadászgyűlés büszgő elnökének”; „Szeretett elnökünk a piastoly lovók”. A sírnál az akadémiai tanárok nevében Hermann Miksa bányatanácsos, akad. tanár búcsuzott el a szeretett kartártól, megható, remek szívből jövő beszéddel, melynek végén az egész gyászoló közönség együtt könnyezett s azónokkal. Az akadémiai polgárság nevében Rónay György búcsuzott el a szeretett tanártól. S mi mindnyájan fájó kebellet, könnyes szemekkel hagytuk el a selmeczi temetőt, hol újra, — távol édes szülőföldtől — egy iga székely alussza örök álmát. Nyugodjék a drága halott békében!

Jutalomdíjak kopár területek befásításáért.

A földmívelési miniszter minden évben jutalomdíjakkal látja el azon erdőbirtokosokat, kik erdősítéset teljesítettek közgazdasági okokból beerdősített kopár, futóhomokos és zömöcsös területeken s anyagi helyzetüknél fogva segélyre vannak szorulva. A múlt évben vármegyénk területén eszközölt ilyen erdősítésekért 4 község birtokosága részesített jutalomdíjban és pedig: Kásonyimper község, Kásonjakabfalva község és Csikszentmihály község birtokosága egyenkint, 156 koronát és Kásonyujfal birtokosága 78 koronát kap, mely összegnek az illetékes kir. adóhivatalnál folyósítva is vannak.

Alapítványi helyek az ipari szakiskolákban.

A jövő iskolai évben az állami ipari szakiskolákban tizenhárom alapítványi hely üresedik meg. Az alapítványi helyre fölveit ifjak ingyen ellátást, ruházatot és nevelést kaphnak a vas-, fa-, fém-, kő-, agyag-, faragó- és kőcsiszoló ipari szakiskolákban. Olyan ifjak pályázhatnak az alapítványi helyekre, a kik ép testalkatuknak s két középsikolai vagy polgári iskolai vagy legalább hat elemi osztályt végeztek. A pályázatot július 5-éig valamely pénzügyigazgatóságon kell beadni, a hol a pályázat részletes feltételeit is meg lehet tudatolni.

Laptulajdonos: **GYÖRGYJAKAB ÖRÖKÖSE.**

